

Schooleigen PROTOCOL VAN *Attendiz*

Fysiek beperkend handelen en/of
vrijheidsbeperkende maatregelen binnen
het onderwijs

Voorgenomen besluit CMT : 6-12-2023
Instemming GMR : -
Publicatiedatum : 11-12-2023
Evaluatie : 2026-2027

Protocol Fysiek beperkend handelen en vrijheidsbeperkende maatregelen

Naam school: Het Mozaïek

Datum vaststelling: 13 januari 2026

Datum vaststelling MR: 25 maart 2026

Inleiding

In het Schoolveiligheidsbeleid van Attendiz besteden we aandacht aan het feit dat ondanks het geheel aan preventieve maatregelen, het soms noodzakelijk kan zijn om te handelen in geval van gevaarlijke (nood)situaties. In de praktijk kunnen zich situaties voordoen waarin fysiek beperkend handelen noodzakelijk is, omdat er een onveilige situatie ontstaat voor de leerling zelf, medeleerlingen, personeelsleden en/of bezoekers. Het is belangrijk te realiseren dat er vooraf geen kant en klaar advies of plan kan worden opgesteld over hoe te handelen in alle situaties. Iedere situatie is anders, ieder kind is anders en iedere keer maakt een professional op basis van opgedane kennis en ervaring een professionele afweging hoe te handelen in deze specifieke situaties.

In ons handelen baseren we ons op de Richtlijn Fysiek beperkend handelen en/of vrijheidsbeperkende maatregelen binnen het onderwijs, zoals dat door School & Veiligheid, het Nederlands Jeugdinstituut en het Gespecialiseerd Onderwijs (GO) is vastgesteld.

In dit schooleigen protocol leggen we uit welke voorwaarden, regels en afspraken we hebben rondom fysiek beperkend handelen.

De volgende uitgangspunten zijn leidraad:

- Vrijheidsbeperking (en onvrijwillige zorg)

Het uitgangspunt is om geen of zo weinig als mogelijk vrijheidsbeperking (of onvrijwillige zorg) toe te passen. Subsidiariteit, proportionaliteit en effectiviteit van de genomen maatregelen moeten in acht worden genomen. Subsidiariteit betekent dat de gekozen maatregel noodzakelijk en het minst ingrijpend is. Proportionaliteit houdt in dat de maatregel niet zwaarder is dan strikt noodzakelijk en past bij de ernst van de situatie. Effectiviteit betreft de verwachting dat de gekozen maatregel effectief is.

- Evalueren van vrijheidsbeperking (en onvrijwillige zorg)

De genomen maatregelen moeten worden geëvalueerd na afloop of gedurende de maatregel indien deze langdurig van aard is. Aan de hand van de evaluatie wordt bepaald of de maatregel moet worden bijgesteld. Per evaluatiemoment wordt bepaald wie erbij aanwezig moeten zijn.

In de hierna volgende tien punten verantwoorden we ons als school over de wijze waarop wij invulling geven aan fysiek beperkend handelen en/of vrijheidsbeperkende maatregelen.

1. Communicatie met onze interne samenwerkingspartner
Aan het begin van het schooljaar wordt dit protocol met alle medewerkers besproken. Verder wordt met alle, niet zijnde vaste personeelsleden, die binnen onze school werkzaam zijn, dit protocol bij de start van de werkzaamheden overhandigd en zo nodig besproken.
2. Definitie van gedrag en maatregel
Sommige van onze leerlingen kunnen vanuit hun problematiek onacceptabel grensoverschrijdend gedrag vertonen; hiermee bedoelen wij gedrag waarbij de veiligheid van de leerling zelf en/of anderen op dat moment niet meer gewaarborgd kan worden. Met het hanteren van de ABC (Agressievisie Beroepshouding & Communicatie) -methodiek (gebaseerd op de uitgangspunten van positieve psychologie) streven wij er als school naar om het aantal agressie incidenten te verminderen. Leerkrachten kunnen door deze positieve wijze van benadering en lesgeven incidenten in veel gevallen voor zijn. In incidentele gevallen lukt het niet om middels deze preventieve interventies het grensoverschrijdende gedrag te voorkomen.

Indien het gedrag van een leerling de veiligheid van medeleerlingen, personeelsleden of anderen in gevaar brengt zal hij door de leerkracht/onderwijsassistent of andere personeelsleden worden vastgepakt en uit de situatie gehaald. De leerling wordt verteld dat hij wordt vastgepakt. Hierbij is het uitgangspunt altijd om de leerling zo kort mogelijk vast te houden en een rustige ruimte op te zoeken waar de leerling kan de-escaleren. Gedurende het vasthouden heeft een van de twee personeelsleden de leiding. Hij of zij gaat in gesprek met de leerling en benoemt wanneer de leerling niet langer wordt vastgehouden. Het uitgangspunt daarbij is altijd om een leerling zo snel mogelijk weer los te laten. Tevens wordt er zo min mogelijk taal gebruikt richting de leerling en wordt er tussen de personeelsleden het hoognodige gecommuniceerd.

We streven ernaar om de leerling zo snel mogelijk in spanning te laten zakken om hem vervolgens terug te laten keren naar de groep, waarbij de gedragsverwachting voor de leerling helder is. Als de leerling weer in spanning gezakt is wordt tevens met de leerling besproken wat de aanleiding voor dit gedrag was en wat er nodig is om een herhaling ervan te voorkomen. Dit gebeurt altijd op dezelfde dag.

3. Communicatie met ouders (en leerlingen)
Het is van groot belang dat ouders (en leerlingen) al bij het eerste gesprek met de school geïnformeerd worden over de geldende afspraken rondom het waarborgen van de veiligheid van de leerling en/of diens omgeving. Zo weten ouders hoe er wordt omgegaan met agressief gedrag van kinderen, welke methoden voor de-escalatie worden gebruikt en wanneer welke maatregelen worden genomen. Daarnaast krijgen ouders uitleg over de wijze waarop zij in geval van betrokkenheid van hun kind worden geïnformeerd. Deze informatie maakt tevens deel uit van de schoolgids.
Indien er op school sprake is geweest van fysiek ingrijpen bij een leerling worden ouders hierover t.a.t direct geïnformeerd door de leerkracht of een lid van de CvB. In samenspraak met ouders (leerling), de leerkracht en CvB worden vervolgacties uitgezet om dergelijke situaties in de toekomst te kunnen voorkomen.

4. Proportionaliteit en subsidiariteit

Professionals zijn bekend met de wijze waarop zij fysiek- en of vrijheidsbeperkend mogen handelen. Dit betekent dat zij tot in detail bekend zijn met de afspraken in het veiligheidsplan en dit protocol. Zij kunnen hun handelen achteraf verantwoorden. Indien een fysiek- en of vrijheidsbeperkende handeling wordt uitgevoerd, dan gelden hierbij de volgende uitgangspunten:

- a. De handeling is noodzakelijk en het minst ingrijpend
- b. De handeling is niet zwaarder dan strikt noodzakelijk en past bij de ernst van de situatie
- c. Het is de verwachting dat de gekozen handeling effectief is
- d. De professional maakt aan de leerling (naar vermogen) duidelijk wat de reden is voor het fysiek- en of vrijheidsbeperkend handelen en maakt duidelijk wat de duur ervan is
- e. De professional legt, indien nodig, uit aan andere leerlingen waarom de handeling is uitgevoerd.

5. Taakverdeling

Het bevoegd gezag van de school is verantwoordelijk, ook voor het handelen van het personeel dat zij toelaat in de groep. In (zeer) uitzonderlijke situaties waarin fysiek ingrijpen noodzakelijk is zijn leerkrachten, onderwijsassistenten en leden van de CvB bevoegd. Het fysiek ingrijpen wordt t.a.t. door twee collega's uitgevoerd en duurt zo kort als mogelijk. Maatregelen zoals die staan beschreven in ons protocol 'schorsen en verwijderen' worden genomen vanuit de CvB en door de directie.

6. Melding en verantwoording

Er vindt altijd een melding en verantwoording plaats. Dit gebeurt in het leerlingvolgsysteem, in het bijzonder SWIS-incidentenregistratie. De CvB-leden krijgen hiervan standaard een melding. Maandelijks worden de incidenten tijdens de CvB besproken.

7. Evaluatie

Als een personeelslid in de praktijk fysiek- en of vrijheidsbeperkend heeft gehandeld, wordt deze praktijksituatie altijd met betrokkenen geëvalueerd, samen met een lid van de CvB. Doordat een professional verantwoording aflegt over de uitgevoerde handeling of maatregel, feedback krijgt op het handelen en hierover in gesprek gaat, leren alle betrokkenen van de situatie. Eens per jaar staat het onderwerp 'Veiligheid' en 'Fysiek beperkend handelen' op de agenda en wordt met het team besproken wat analyses ons opleveren en welke conclusies wij hieraan verbinden.

8. Nazorg

Een incident dat leidt tot fysiek optreden kan ingrijpend zijn voor alle betrokkenen. Voor de betrokken leerling(en) wordt, bij voorkeur met ouders en/of een lid van de CvB, tijdens een gesprek gereflecteerd op het gebeurde. Daarnaast wordt er op dezelfde dag tijd gecreëerd om met collega's te reflecteren op het gebeurde en elkaar ondersteuning te bieden. Zo nodig kan de CvB betrokken worden om hulpvragen te beantwoorden.

9. Klachten

Ook als er duidelijke afspraken zijn gemaakt over communicatie met ouders en leerling, proportionaliteit en subsidiariteit, taakverdeling, verantwoording en nazorg, is het mogelijk dat er een klacht wordt ingediend. Hierbij treedt de klachtenregeling van Attendiz in werking.

10. Professionalisering

De Attendiz Academie voorziet in facultatieve trainingen voor individuele medewerkers, passend in het Attendiz Veiligheidsbeleid. Als school worden er herhalingstrainingen gevolgd vanuit ABC ter herkenning, voorkoming en begeleiding van vormen van agressie en geweld. Ook nieuwe personeelsleden worden meegenomen in het traject. Wij verwachten hierdoor het fysiek beperkend handelen te kunnen beperken tot die situaties waarin onveiligheid niet meer door preventieve maatregelen voorkomen kan worden.

